نەجیب مەحفوز نووسەرێک لە نێوان رۆژهەڵات و رۆژئاوادا … گوڵزار حەمە فەرەج

لەماوەی پێشوودا کتێبی «نەجیب مەحفوز نووسەرێک لە نێوان رۆژهەڵات و رۆژئاوادا» خوێندەوە، کە لە نووسینی ئەردەڵان عەبدوڵڵا یە. ئەم کتێبە لە 138 لاپەڕەدا پێکدێت. نووسەر باسی ژیاننامە و فکر و شێوازی نووسین و بابەتە گرنگەکانی و ڕۆمان و کورتەچیرۆک و بەرهەمەکانی نەجیب مەحفوزدا کردووە. ئەم کتێبە دەتوانێت ببێتە پردێکی باش بۆ تێگەشتنمان لە نووسەرە بەناوبانگەکانی عەرەب و جیهانی. هەروەها بەرچاوروونیەکی باشیشە بە نووسەری کورد، تاوەکو لە نزیکەوە ئاشنا بێت بە فکرو شێوازی نووسین و بەشێک لە بەرهەمەکانی نەجیب مەحفوز، چونکە نووسەر لەکۆتایی کتێبەکەیدا، خوێندنەوەی بۆ 12 رۆمانی مەحفوز کردووە لەناویشیاندا شاکارە مەزنەکانی« اولاد حارتنا، سکریە ، بین القصرین، قصر الشوق»
نەجیب مەحفوز گەڕەگە کۆنەکانی قاهیرە کاریگەری زۆری لەسەر نوسینەکانی هەبووەو کۆلارەی هزری بەناو کۆڵانەکانی قاهیرەدا شلکردوەو خوێنەریش بە ناچاری بەدوای رووداو پاڵەوان و حیکایەتەکانی نوسەر کەوتوە. لە هەمانکاتدا وەسفی هەموو خاڵە پۆزەتیف و نەگەتیڤەکانی کۆمەڵگەکەی کردووە، هەربۆیە دەتوانم بڵێم کە نەجیب مەحفوز بە جوانترین و باشترین وێنەکێشی کۆمەڵگەی میسری دادەنرێت ،کە وەسفێکی جوانی ساڵانی سی و چلەکانی شاری قاهیرەی بۆ کردوین.

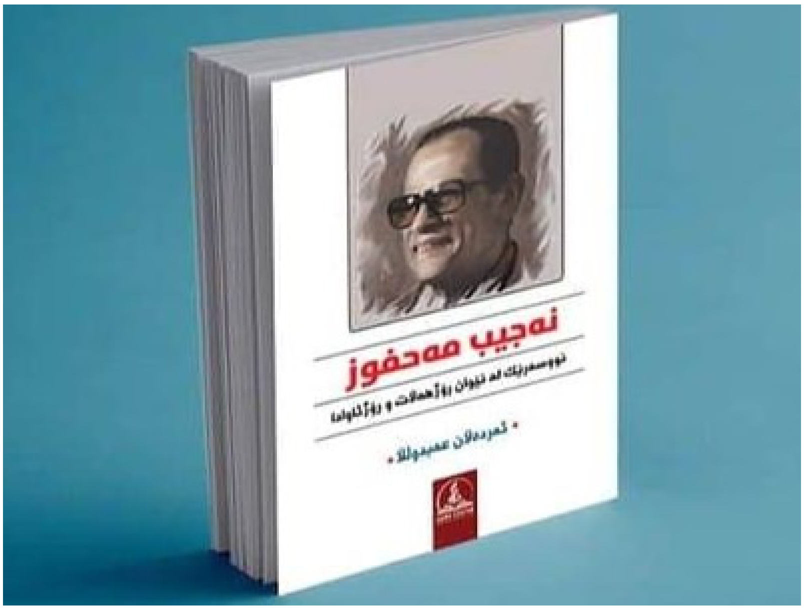

هەروەها ئەو یەکەم کەس بووە کە زۆر نەترسانە باسی ژیانی ژنە لەشفرۆشەکانی کردووە. جگە لەوەش ژیانی هەژارو کەمدەرامەتی کردەتە بابەتی سەرەکی شاکارە مەزنەکانی. ئەو زیاتر لە پەنجەرەی قاهیرەوە جیهانی بینیوە لەبەر ئەوەی حەزی بە سەفەرو گەشت نەبووە و لە قاهیرە نەچۆتە دەرەوە، بەڵام لە چەند بەرهەمێکدا هەوڵی داوە کەمێک باسی کێشەکانی جیهان بکات ، بۆ نموونە لە چیرۆکی «فنجان شای »کەلارەی هزری بە کێشەکانی ئەو کاتەی جیهان هاویشتوە کە کەمێک کەسایەتی ڤێتنامی و ئەمەریکی و عەرەبی و ، ئەڵمانی ،روسی تێدا بووە لەم چیرۆکەدا باسی «جەنگی ڤێتنام و فەلەستین و جەنگی ساردی کردووە ».

نەجیب مەحفوز یەکێکە لە ڕۆمانوس و ئەدیبە مەزنەکانی میسر و جیهان،یەکەمین نووسەری ڕۆژهەڵاتییە کە بەشێوەیەکی بەرفراوان بەرهەمەکانی لە کتێبخانەکانی ڕۆژئاوا و جیهاندا بڵاوبکرێتەوە. ئەو توانی لە ڕێگەی ڕۆمان و چیرۆک و کورتە چیرۆکەکانیەوە کەمەک زانیاری لەبارەی ڕۆژهەڵاتەوە بە جیهان بدات و بە زمانێکی ئاسان توانی گوزارشت لە کێشە ئاڵۆزەکانی مرۆڤی ڕۆژهەڵاتی بکات ،لەهەماکاتیشدا بەرگێکی ئەدەبی زۆر جوان بکاتە ئەو کێشانە و پیشانی جیهانی بدات.

نەجیب مەحفوز یەکەم نووسەری عەرەبە کە توانی خەڵاتی نۆبڵ بۆ ئاداب بەدەست بێنێت، کە دوای ئەو هیچ نوسەرێکی تری عەرەبی ئەو خەڵاتەی نەبردەتەوە. هەروەک ئەردەڵان عەبدوڵڵا دەڵێت: نەجیب مەحفوز بۆ ڕۆح و جەستە نوسەرێکی ڕۆژهەڵاتی بوو، بەڵام لە ڕووی فکریی و شێوازی نوسین و کارکردنەوە، نوسەرێکی ڕۆژئاوایی بوو. نەجیب مەحفوز لە ڕێگەی نوسین و کارکردنەوە توانی ببێتە پردێکی

ئەفسوناویی تاوەکو گێتی شاراوەیی ڕۆژهەڵات ، بە مر□ق□کانی ڕۆژئاوا پیشان بددات .

ئەو کێشانەی کە مەحفوز باسی کردوون، تا ڕادەیەکی زۆر لە کۆمەڵگەی ئێمەوە نزیکن و کاتێک نوسینەکانی دەخوێنیتەوە،وادەزانی باسی کۆمەڵگەیی کوردی دەکات چونکە ئەو کەسایەتی و روداوانەی باسی کردوون لەناو ک□م□□□ی کوردەواری خۆشماندا هەیە.
نەجیب مەحفوز نوسەرێکی فڕە ڕەهەند بوو لە زۆربەی ژانرەکانی ئەدەبدا ، دەست رەنگینی نواندوە، سەرەتا بەوەرگێڕان دەستی پێ کردووە و چوەتە ناو جیهانی نوسینەوە وکتێببی « مصر القدیمە» وەرگێڕانی بۆ کردووە. ئەم کتێبە لەلایەن جیمس بیکی نوسەری ئینگلیزی نوسراوەو باسی بەشێک لەمێژویی میسری کۆن لەسەردەمی فیرعەونی دەکات،لەو کاتەدا مەحفوز لە دوایین قۆناغی کۆلێژی فەلسەفە بووە. ئەو کارەی یەکەم ودواهەمین کاری وەرگێڕانی بوەو دواتر خەریکی کاری نوسین ڕۆمان و چیرۆک و شانۆ بووە.

چیرۆک لای مەحفوز ژانرێکی خۆشەویست بووەو زیاتر هۆگری هەردوو نوسەری مەزنی جیهانی «چیخۆف و م□پاسان» بووە بەتایبەتی لە رووی دروستکردنی پاڵەوان و رووداو و لەهەمووی گرنگتر کۆتایی هێنان بووە بە چیرۆک بە شێوەی کتوپڕ « مفاجاوە » کە ئەمەش یەکێکە لە کۆڵە سەرەکیەکانی ژانری کورتە چیرۆک. نەجیب مەحفوز لە ژیانیدا نۆزدە چیرۆکی نوسیوە،
ڕۆمانیش مەیدانێکی خۆشەویستی تری مەحفوز بووە ئەو لە ژیانیدا کۆمەڵێک ڕۆمانی و شاکاری مەزنی نوسیوە ، ڕۆمانەکانی «قصر الشوق ، السکرین و بین قصرین « بوونە بەردی بناغەی ڕۆمانی نوێی عەرەبیی ،لەرێگەی رۆمانەکانیەوە توانی مێژوویی کۆن و نوێی میسر بگێڕێتەوە و نەوەی نوێ لە رووداوەکانی پێشوو ئاگادار بکاتەوە ،کۆی ڕۆمانەکانی سی وشەش ڕۆمانن.
لە کۆتاییشدا ئەردەڵان عەبدوڵڵا وتاری نەجیب مەحفوز لە کاتی وەرگرتنی خەڵاتی نۆبڵ کردووە بە کوردی، کە یەکێکە لە وتارە گرنگەکانی ئەم خەڵاتە و تێیدا نەجیب مەحفوز دەڵێت:

مادام لەناو مر□قدا مێشکێک هەیە بیردەکاتەوە، ویژدانێکێش هەیە دەجوڵێتەوە مر□ق ب□ زیندووی دەهێڵتەوە لە یەکێک لە جەنگە زۆرەکانی لەگەڵ دەوڵەتی بێزەنتێنیدا کۆمەڵێک دیل بەرامبەر بە کۆمەڵێک کتێبی پزیشکی و ماتماتیک وفەلسەفی یۆنانی کۆن گۆڕانەوە، کە ئەمەش گوزارشت لە بەهای ئەو رۆحی مرۆێیە دەکات کە تموحاتی بۆگەیشتن بە زانست مەعریفە بەسەریدا زاڵە ، لە کاتێکدا داواکار

باوەڕی بە ئاینێکی ئاسمانی و داواکراویش بەرهەمی شارستانیەکی پتپەرستییە ، «مەبەستی شارستانی ێۆنانی کۆنە «،قەدەر وایکرد من لەنێو ئەم دوو شارستانیەدا لەدایک ببم و بەشیری ئەوان گەورە ببم ، خۆراکی ئەدەب و هونەری ئەو دوو شارستانیەتەش بخۆم، هەروەها سوودیشم لە کولتوری د□و□م□ندی مەزنی ئێوە دیوە ، لە پەنا هەموو ئەمانەشدا بە هەوڵ و چالاکی خۆشم، ئەم کۆمەڵە وتانە لەدایک بوون.

لێرەدا جێگەی خۆیەتی کە دەستخۆشی لە ئەردەڵان عەبدوڵڵا بکەین بۆ ئەم کارەو هیوای کاری باشتری بۆ دەخوازم.

سەرچاوە:

ئەردەڵان عەبدوڵڵا. نەجیب مەحفوز، نووسەرێک لە نیوان رۆژهەڵات و رۆژئاوادا. چاپی یەکەم. ناوەندی سارا. سلێمانی.2020